Punjab Board

SYLLABUS

2023-2024

ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਛੇਵੀਂ

V. ਵਿਗਿਆਨ

ਸਿਲੇਬਸ

1. **ਭੋਜਨ ਦੇ ਤੱਤ (Components of Food) :–**

ਵੱਖ ਵੱਖ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਭੋਜਨ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?, ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੋਸ਼ਕ ਤੱਤ ਸਾਡੇ ਸ਼ਰੀਰ ਲਈ ਕੀ ਕਰਦੇ ਹਨ?, ਸੰਤੁਲਿਤ ਆਹਾਰ, ਤਰੁੱਟੀ ਰੋਗ।

2. **ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਬਣਾਉਣਾ (Sorting Materials into Groups) :–**

ਸਾਡੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ, ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਗੁਣ।

3. **ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਨਿਖੇੜਨ (Separation of Substance) :–**

ਨਿਖੇੜਨ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ, ਨਿਖੇੜਨ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਵਿਆਖਿਆ ਜਿਵੇਂ Threshing (ਥਰੈਸਇੰਗ), ਨਿਸਪਾਵਨ (Winnowing), ਸਮੁੰਦਰੀ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਲੂਣ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ।

4. **ਪੌਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣੋ (Getting to Know Plants) :–**

ਬੂਟੀ, ਝਾੜੀਅ ਅਤੇ ਰੁੱਖ, ਝਾੜੀਆਂ ਅਤੇ ਦਰਖਤਾਂ, ਤਣੇ, ਪੱਤੇ, ਫੁੱਲ, ਫੁੱਲ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ।

5. **ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਗਤੀ (Body Movements) :–**

ਮਨੁੱਖੀ ਸ਼ਰੀਰ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਹਰਕਤ, ਮਨੁੱਖੀ ਖੋਪੜੀ, ਮਨੁੱਖੀ ਪਿੰਜ਼ਰ, ਜੰਤੂਆਂ ਦੀ ਚਾਲ।

6. **ਸਜੀਵ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚੌਗਿਰਦਾ (The living organisms and their Surroundings):–**

ਸਜੀਵ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚੌਗਿਰਦਾ, ਸੰਜੀਵਾਂ ਲਈ ਖੋਜ, ਆਵਾਸ ਅਤੇ ਅਨੁਕੂਲਣ, ਸਜੀਵਾਂ ਦੇ ਲੱਛਣ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਮੱਛਲੀਆਂ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਵਾਸਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ, ਸਜੀਵਾਂ ਵਿੱਚ ਮਲ ਨਿਕਾਸ (ਉਤਸਰਜਲ), ਮਾਰੂਥਲ ਵਿੱਚ ਉੱਗਣ ਵਾਲੇ ਪੌਦੇ, ਕੁਝ ਜਲੀਏ ਆਵਾਸ, ਸਾਡੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਕੁਝ ਜੀਵ, ਕੀ ਸਾਰੇ ਸਜੀਵ ਪ੍ਰਜਨਣ ਕਰਦੇ ਹਨ?, ਕੀ ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਗਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ?

7. **ਗਤੀ ਅਤੇ ਦੂਰੀਆਂ ਦਾ ਮਾਪਣ (Motion and Measurement of Distances) :–**

ਆਵਾਜਾਈ ਦੀ ਕਹਾਣੀ, ਤੁਸੀਂ ਕਿੰਨੀ ਦੂਰੀ ਤਹਿ ਕੀਤੀ, ਕੁਝ ਮਾਪਣ, ਮਾਪਣ ਦੀਆਂ ਮਾਣਕ, ਲੰਬਾਈ ਲਈ ਠੀਕ ਮਾਪ, ਕਿਸੀ ਵਰਕ–ਰੇਖਾ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਮਾਪਣਾ, ਸਾਡੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਵਸਤੂਆਂ, ਗਤੀ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ।

8. **ਪ੍ਰਕਾਸ਼–ਪਰਿਛਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪਰਿਵਰਤਨ (Light, Shadows and Reflections) :–**

ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ, ਅਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਅਤੇ ਅਲਪ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਵਸਤੂਆਂ, ਪਰਿਛਾਵਾਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੰਦਾ ਹੈ?, ਸੂਈ ਛੇ ਕੈਮਰਾ, ਦਰਪਣ ਅਤੇ ਪਰਿਵਰਤਨ।

9. **ਬਿਜਲੀ ਅਤੇ ਸਰਕਟ (Electricity and Circuits) :–**

ਬਿਜਲਈ ਸੈੱਲ, ਬਿਜਲੀ ਸੈੱਲ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਬਲਬ, ਬਿਜਲਈ ਸਰਕਟ, ਬਿਜਲੀ–ਸਵਿੱਚ, ਬਿਜਲੀ–ਚਾਲਕ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ–ਰੋਧਕ।

10. **ਚੁੰਬਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮਨੋਰੰਜਨ (Fun with Magnets) :–**

ਚੁਬੰਕ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੋਜਾਂ ਗਿਆ, ਚੁਬੰਕੀ ਅਤੇ ਅਚੁਬੰਕੀ ਪਦਾਰਥ, ਚੁਬੰਕ ਦੇ ਧਰੁਵ, ਦਿਸ਼ਾ ਗਿਆਤ ਕਰਨੀ, ਆਪਣਾ ਚੁਬੰਕ ਖੁਦ ਬਣਾਉ, ਚੁਬੰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਆਕਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਅਪਕਰਸ਼ਨ।

11. **ਸਾਡੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਹਵਾ (Air Around us) :–**

ਕੀ ਹਵਾ ਸਾਡੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਮਜੌਦ ਹੈ, ਹਵਾ ਕਿਸ ਤੋਂ ਬਣੀ ਹੈ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਜੀਵਾਂ ਅਤੇ ਪੌਦਿਆਂ ਨੂੰ ਆਕਸੀਜਨ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ?, ਵਾਯੂ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਆਕਸੀਜਨ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਨਰ ਸਥਾਪਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸਾਇੰਸ ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਪਾਠ ਕ੍ਰਮ

SA – 1 (ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀਆਂ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ)

ਕਿਰਿਆ 1: ਨਿਸ਼ਾਸ਼ਤੇ, ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਤੇ ਚਰਬੀ ਦੀ ਪਰਖ ਕਰਨਾ।

ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਨ: ਆਇਓਡੀਨ ਦਾ ਘੋਲ, ਆਲੂ ਦਾ ਟੁੱਕੜਾ, ਡਰਾਪਰ, ਕਾਪਰ ਸਲਫੇਟ, ਕਾਸਟਿਕ ਸੋਡਾ, ਦੋ ਪਰਖਨਲੀਆਂ, ਦੁੱਧ, ਚਾਵਲ, ਕਾਗਜ਼ ਦਾ ਟੁੱਕੜਾ, ਤੇਲ ਜਾਂ ਘਿਓ, ਅਲਕੋਹਲ।

ਕਿਰਿਆ 2 : ਬੂਟੇ, ਝਾੜੀ □ ਤੇ ਰੁੱਖ ਨੂੰ □ ਾਨਣਾ।

ਲੋੜੀਂਦਾ □ ਮਾਨ: ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੌਦਿਆਂ ਦੇ ਤਣੇ □ ਤੇ ਟਾਹਣੀਆਂ।

ਕਿਰਿਆ 3 : ਪੌਦਿਆਂ ਵਿੱਚ □ ਂਵਹਿਨ ਕਿਰਿਆ ਦਾ □ ਧਿਐਨ।

ਲੋੜੀਂਦਾ □ ਮਾਨ: ਇੱਕ ਕੱਚ ਦਾ ਗਿਲਾ□, ਪਾਣੀ, ਲਾਲ □ ਆਹੀ, ਬੂਟੀ □ ਤੇ ਬਲੇਡ ।

ਕਿਰਿਆ 4 : ਪੱਤੇ ਦੀ ਬਣਤਰ ਨੂੰ □ ਮਝਣਾ।

ਲੋੜੀਂਦਾ □ ਮਾਨ: ਪੱਤਾ, ਕਾਗ□ ਦਾ ਟੁੱਕੜਾ □ ਤੇ ਪੈਨ□ ਲ।

ਕਿਰਿਆ 5 : ਵਾਸ਼ਪ ਉਤ□ ਰ□ ਨ ਨੂੰ □ ਮਝਣਾ।

ਲੋੜੀਂਦਾ □ ਮਾਨ: ਪੌਦਾ, ਪੌਲੀਥੀਨ ਦੇ ਦੋ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਲਿਫਾਫੇ □ ਤੇ ਧਾਗਾ।

ਕਿਰਿਆ 6 : ਪੱਤੇ ਵਿੱਚ □ ਟਾਰਚ ਦੀ ਮੌ□ ਦਗੀ ਪਤਾ ਕਰਨਾ।

ਲੋੜੀਂਦਾ □ ਮਾਨ: ਪੱਤਾ, □ ਪਿਰਿਟ ਲੈਪ, ਬੀਕਰ, ਪਰਖਨਲੀ, ਬਰਨਰ, ਪਾਣੀ, ਪਲੇਟ □ ਤੇ ਆਇਉਡੀਨ।

ਕਿਰਿਆ 7 : ਬੀ□ ਾਂ ਦਾ ਪੁੰਗਰਣਾਂ □ ਤੇ ਪੌਦਿਆਂ ਦੀਆਂ □ ੜ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿ□ ਮਾਂ ਨੂੰ □ ਮਝਣਾ।

ਲੋੜੀਂਦਾ □ ਮਾਨ: ਮੱਕੀ □ ਤੇ ਛੋਲਿਆਂ ਦੇ ਬੀ□, ਰੂੰ, ਕਟੋਰੀ □ ਤੇ ਪਾਣੀ।

ਕਿਰਿਆ 8 : ਵਕਰ ਰੇਖਾ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਮਾਪਣਾ।

ਲੋੜੀਂਦਾ □ ਮਾਨ: ਚਾਕ-ਬੋਰਡ, ਧਾਗਾ, ਮੀਟਰ ਪੈਮਾਨਾ।

ਕਿਰਿਆ 9 : ਬਿ□ ਲਈ ਬਲਬ ਦੀ ਬਣਤਰ ਬਾਰੇ □ ਮਝਣਾ।

ਲੋੜੀਂਦਾ □ ਮਾਨ: ਟਾਰਚ ਦਾ ਬਲਬ (ਧਾਤੂ ਦੀ ਟੋਪੀ □ ਤੇ ਡਿ□ ਕ ਵਾਲਾ ਬਲਬ)।

ਕਿਰਿਆ 10 : ਬਿ□ ਲੀ □ ੈੱਲ ਨਾਲ ਬੱਲਬ ਨੂੰ □ ੋੜਨਾ।

ਲੋੜੀਂਦਾ □ ਮਾਨ: ਬਿ□ ਲੀ □ ੈੱਲ, □ ੋੜਕ ਤਾਰਾਂ, ਬੱਲਬ।

ਕਿਰਿਆ 11 : ਟਾਰਚ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ।

ਲੋੜੀਂਦਾ □ ਮਾਨ: ਬਲਬ, □ ੋੜਕ ਤਾਰ, ਰਬੜ ਬੈਂਡ, ਟੇਪ।

ਕਿਰਿਆ 12 : ਬਿ□ਲੀ □ਵਿੱਚ ਬਣਾਉਣਾ।

ਲੋੜੀਂਦਾ □ਮਾਨ: ਦੋ ਡਰਾਇੰਗ ਪਿੰਨਾਂ, ਇੱਕ ਬਕ□ੂਆ, ਗੱਤੇ ਦਾ ਟੁਕੜਾ, ਲੱਕੜ ਦਾ ਬੋਰਡ, ਬਿ□ਲੀ ਬਲਬ, ਬਿ□ਲੀ □ੈੱਲ, □ੋੜਕ ਤਾਰਾਂ, ਰਬੜ ਬੈਂਡ □ਾਂ ਟੇਪ।

ਕਿਰਿਆ 13 : ਚਾਲਕ □ਤੇ ਰੋਧਕ ਦੀ □ਾਂਚ ਕਰਨਾ।

ਲੋੜੀਂਦਾ □ਮਾਨ: ਬਿ□ਲਈ □ੈੱਲ, ਬਲਬ, □ੋੜਕ ਤਾਰਾਂ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਪਦਾਰਥ □ਿਵੇਂ □ਿੱਕੇ, ਕਾਰਕ, ਰਬੜ, ਕੱਚ, ਚਾਬੀਆਂ, ਪਿੰਨ, ਪਲਾ□ਟਿਕ ਦਾ □ਕੇਲ, ਲੱਕੜੀ ਦਾ ਗੁਟਕਾ, ਐਲੂਮੀਨਿ□ਮ ਦੀ ਪੱਤੀ, ਮੋਮਬੱਤੀ, □ਲਾਈ ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ □ੂਈ, ਕਾਗਜ਼ □ਤੇ ਪੈਂਨ□ਲ ਦਾ □ਿੱਕਾ।

ਕਿਰਿਆ 14 : ਚੁੰਬਕ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾਰਣ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਲਟਕਿਆ ਪੇਪਰ ਕਲਿਪ।

ਲੋੜੀਂਦਾ □ਮਾਨ: ਕਾਗਜ਼ □ਾਂ ਪਲਾ□ਟਿਕ ਦਾ ਗਿਲਾ□, ਧਾਗਾ, ਛੱੜ ਚੁੰਬਕ, □ਟੈਂਡ, ਪੇਪਰ ਕਲਿਪ, ਕਾਗਜ਼।

ਕਿਰਿਆ 15 : ਰੇਤ □ਾਂ ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚ ਚੁੰਬਕ ਨੂੰ ਰਗੜ ਕੇ ਲੋਹੇ ਦੇ ਬੁਰਾਦੇ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ □ਤੇ ਚੰਬਕੀ ਧਰੁਵਾਂ ਦੀ □ਾਣਕਾਰੀ।

ਲੋੜੀਂਦਾ □ਮਾਨ: ਲੋਹੇ ਦਾ ਬੁਰਾਦਾ, ਛੜ ਚੁੰਬਕ, ਵੱਖ-ਵੱਖ □ਥਾਨਾਂ ਦੀ ਮਿੱਟੀ।

ਕਿਰਿਆ 16 : □ਤੰਤਰਤਾ ਪੂਰਵਕ ਲਟਕਦਾ ਚੁੰਬਕ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੱਕ ਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰਦਾ ਹੈ।

ਲੋੜੀਂਦਾ □ਮਾਨ: ਇੱਕ ਛੜ ਚੁੰਬਕ, ਧਾਗਾ, □ਟੈਂਡ।

ਕਿਰਿਆ 17 : □ੂਈ ਨੂੰ ਚੁੰਬਕ ਬਣਾਕੇ ਕੰਪਾ□ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ

ਲੋੜੀਂਦਾ □ਮਾਨ: ਲੋਹੇ ਦੀ □ੂਈ, ਲੋਹੇ ਦਾ ਆਇਤਾਕਾਰ ਟੁਕੜਾ, ਬਲੇਡ, ਛੜ ਚੁੰਬਕ।

SA – 2 (ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀਆਂ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੀ □ੂਚੀ)

ਕਿਰਿਆ **1:** ਘੁਲਣਸ਼ੀਲ (**Slouble**) □ਤੇ □ਘੁਲਣਸ਼ੀਲ (**Unsoluble**) ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ □ਧਿਐਨ ਕਰਨਾ।

ਲੋੜੀਂਦਾ □ਮਾਨ: ਬੀਕਰ, ਚਮਚ, ਪਾਣੀ, ਨਮਕ, ਰੇਤ, ਚੀਨੀ, ਚਾਕ ਪਾਊਡਰ, ਲੱਕੜ ਦਾ ਬੁਰਾਦਾ, □ਰਕਾ, ਨਿੰਬੂ ਦਾ ਰ□, □ਰੋਂਹ ਦਾ ਤੇਲ, ਨਾਰੀ□ਲ ਤੇਲ, ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ।

ਕਿਰਿਆ **2:** ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ (**Transparent**), □ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ (**Opaque**) □ ਤੇ □ ਲਪ- ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ (**Translucent**) ਵ□ ਤੂਆਂ ਦਾ □ ਧਿਐਨ ਕਰਨਾ।

ਲੋੜੀਂਦਾ □ ਮਾਨ: ਕਾਗ਼ਜ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ੀਟ, ਬਲਬ, ਖਾਣ ਵਾਲਾ ਤੇਲ □ ਂ ਮੱਖਣ, ਕੱਚ ਦਾ ਬਰਤਨ □ ਤੇ ਟਾਰਚ।

ਕਿਰਿਆ **3:** ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਵਾਸ਼ਪਨ □ ਤੇ ਫਿਲਟਰਨ (**Filtration**) ਵਿਧੀ ਰਾਹੀਂ ਵੱਖ ਕਰਨਾ।

ਲੋੜੀਂਦਾ □ ਮਾਨ: ਫਿਲਟਰ ਪੇਪਰ, ਕੀਫ਼, ਬੀਕਰ, ਗੰਧਲਾ ਪਾਣੀ, ਵਾਚ ਗਲਾ□, ਪਾਣੀ, ਬੀਕਰ, ਨਮਕ, ਰੇਤ, ਤਿਕੋਣ □ ਟੈਂਡ, □ ਾਲੀ।

ਕਿਰਿਆ **4:** ਵਾਸ਼ਪਣ (**Vapourisation**) □ ਤੇ □ ਂਘਣਨ (**Condensation**)।

ਲੋੜੀਂਦਾ □ ਮਾਨ: □ ਪਿਰਟ ਲੈਂਪ, ਧਾਤ ਦੀ ਪਲੇਟ, ਕੇਤਲੀ, ਬਰਫ, ਪਾਣੀ, ਚਿਮਟਾ।

ਕਿਰਿਆ **5:** □ □ ਂਤ੍ਰਿਪਤ □ ਤੇ □ ਂਤ੍ਰਿਪਤ ਘੋਲ਼ਾਂ ਦਾ □ ਧਿਐਨ ਕਰਨਾ।

ਲੋੜੀਂਦਾ □ ਮਾਨ: ਗਲਾ□, ਨਮਕ, ਪਾਣੀ।

ਕਿਰਿਆ **6:** ਗੇਂਦ-ਗੁੱਤੀ □ ੋੜ (**Ball–Socket Joint**)।

ਲੋੜੀਂਦਾ □ ਮਾਨ: ਦੋ ਪਲਾ□ ਟਿਕ ਦੀਆਂ □ ਲੱਗ-□ ੱਲਗ □ ਕਾਰ ਦੀਆਂ ਗੇਂਦਾਂ, ਪੈਨ□ ਲਾਂ, ਕਟਰ।

ਕਿਰਿਆ **7:** ਕਬਜ਼ੇਦਾਰ □ ੋੜ (**Hinge Joint**)।

ਲੋੜੀਂਦਾ □ ਮਾਨ: ਦੋ □ ਲੱਗ-□ ਲੱਗ □ ਕਾਰ ਦੇ ਗੱਤੇ □ ਂ ਪਲਾ□ ਟਿਕ ਦੇ ਪਾਇਪ, ਪੈਨ□ ਲ।

ਕਿਰਿਆ **8:** ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹਮੇਸ਼ਾ □ ਰਲ ਰੇਖਾ ਵਿੱਚ ਚਲਦਾ ਹੈ □ ਤੇ ਪ੍ਰਛਾਵੇਂ ਦਾ ਬਣਨਾ।

ਲੋੜੀਂਦਾ □ ਮਾਨ: ਪਾਈਪ ਦੇ ਦੋ ਛੋਟੇ ਟੁਕੜੇ (ਇੱਕ □ ਿੱਧਾ ਤੇ ਇੱਕ ਮੁੜਿਆ ਹੋਇਆ) , ਮੋਮਬੱਤੀ, ਮਾਚਿ□, ਟਾਰਚ, ਪਰਦਾ।

ਕਿਰਿਆ **9:** □ ੂਈ ਛੇਕ ਕੈਮਰੇ (**Pin Hole Camera**) ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਬਣਾਉਣਾ।

ਲੋੜੀਂਦਾ □ ਮਾਨ: ਗੱਤਾ □ ਂ ਮੋਟਾ ਚਾਰਟ, ਕਾਲਾ ਪੇਪਰ, ਬਟਰ ਪੇਪਰ।

ਕਿਰਿਆ **10:** □ ਮਤਲ ਦਰਪਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਪਰਾਵਰਤਨ।

ਲੋੜੀਂਦਾ □ ਮਾਨ: ਵੱਡੀ ਥਰਮੋਕੋਲ ਦੀ ਸ਼ੀਟ, ਕੰਘੀ, □ ਮਤਲ ਦਰਪਣ, ਕਾਗ਼ਜ਼ ਦੀ ਰੰਗੀਨ ਸ਼ੀਟ, ਟਾਰਚ।

ਕਿਰਿਆ 11: ਫਿਰਕੀ ਬਣਾਉਣਾ।

ਲੋੜੀਂਦਾ □ ਮਾਨ : ਕਾਗ਼ਜ਼ ਦੇ ਟੁਕੜੇ, ਗੂੰਦ, ਡੰਡੀ, ਵਾਯੂ □ ੂਚਕ ।

ਕਿਰਿਆ 12 : ਹਵਾ □ਾਡੇ ਚਾਰੇ ਪਾ□ੇ ਹਰ □ਗ੍ਹਾ ਮੌ□ੂਦ ਹੈ।

ਲੋੜੀਂਦਾ □ਮਾਨ: ਬਾਲਟੀ, ਖਾਲੀ ਬੋਤਲ, ਪਾਣੀ।

ਕਿਰਿਆ 13 : ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਆਕ□ੀ□ ਨ ਹੈ।

ਲੋੜੀਂਦਾ □ਮਾਨ: ਦੋ ਬਰਾਬਰ ਆਕਾਰ ਦੀਆਂ ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ, ਦੋ ਘੱਟ ਡੂੰਘੇ ਬਰਤਨ, ਵੱਖ ਵੱਖ □ਕਾਰ ਦੇ ਦੋ ਗਿਲਾ□ , ਪਾਣੀ, ਮਾਚਿ□ ।

ਕਿਰਿਆ 14 : ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਹਵਾ ਮੌ□ੂਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਲੋੜੀਂਦਾ □ਮਾਨ: ਬਰਤਨ, ਤਿਪਾਹੀ □ਟੈਂਡ, ਬਰਨਰ।

ਨੋਟ :- ਸਮੂਹ ਸਾਇੰਸ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਅਲੱਗ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਨੋਟ ਬੁੱਕ ਆਦਿ ਨਾ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ/ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹਨਾਂ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸਧਾਰਨ ਨੋਟ ਬੁੱਕ ਵਿੱਚ ਹੀ ਲਿਖ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।